

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Et primo, Vtru[m] lex noua debeat aliqua opera exteriora præcipere, vel
prohibere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

ribus actibus, puta, quod aliquis opus uirtutis exerceat prompte & delectabiliter, & circa hoc difficile est uirtus; hoc enim non habenti uirtutem est ualde difficile, sed per uirtutem redditur facile. Et quantum ad hoc, praecepta nouae legis sunt grauiora praecipis ueteris legis, quia in noua lege prohibentur interiores motus animi, qui expresse in ueteri lege non prohibebantur in omnibus, etsi in aliquibus prohiberentur, in quibus tamen prohibendis poena non apponatur. hoc autem est difficillimum non habenti uirtutem, sicut etiam Philos. dicit in 5. Ethic. * quod operari ea quae iustus operatur, facile est: sed operari ea eo modo quo iustus operatur, s. delectabiliter & prope, est difficile non habenti iustitiam. Et sic est dfr 1. lo. 5. quod mandata eius grauiora non sunt, quod exponens Aug. dicit, * quod non sunt grauiora amanti, sed non amanti sunt grauiora.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod auctoritas illa loquitur expresse de difficultate nouae legis, quantum ad expressam prohibitionem interiorum motuum.

AD SECVNDVM dicendum, quod aduersitates quas patiuntur obseruatores nouae legis, non sunt ab ipsa lege impositae, sed tamen propter amorem, in quo ipsa lex consistit, facilliter tolerantur, quia sicut Au. dicit in li. de uerbis Domini, * omnia saeva & immania, & facilia, & prope nulla efficit amor.

AD TERTIVM dicendum, quod illae additiones ad praecipia ueteris legis, ad hoc ordinantur, ut facilius impleat, quod uetus lex mandabat, sicut Aug. dicit: & ideo per hoc non ostenditur, quod noua lex sit grauior, sed magis quod sit facilior.

QVAESTIO CVIII.

De his quae continentur in lege noua, in quatuor articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de his quae continentur in lege noua.

ET CIRCA hoc quaeruntur quatuor.

¶ Primo, Vtrum lex noua debeat aliqua opera exteriora praecipere, uel prohibere.

¶ Secundo, Vtrum sufficienter se habeat in exterioribus actibus praecipendis, uel prohibendis.

¶ Tertio, Vtrum conuenienter instituat homines quantum ad actus interiores.

¶ Quarto, Vtrum conuenienter superaddat consilia praecipis.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum lex noua aliquos exteriores actus debeat praecipere, uel prohibere.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod lex noua nullos exteriores actus debeat praecipere, uel prohibere. Lex enim noua est Euangelium regni, secundum illud Matthaei uigesimo quarto. Praedicabitur hoc Euangelium regni in uniuerso orbis: sed solum in interioribus actibus, sed solum in interioribus, secundum illud Luc. 17. Regnum Dei intra uos est. & Roma. 14. Non est regnum Dei esca & potus, sed iustitia, & pax, & gaudium in Spiritu sancto. ergo lex noua non debet praecipere, uel prohibere aliquos exteriores actus.

¶ Pret. Lex noua est lex Spiritus, ut dicitur Ro. 8. sed ubi Spiritus Domini, ibi libertas, ut dicitur 2. ad Corinth. 3. Non est autem libertas, ubi homo obli-

gatur ad aliqua opera exteriora facienda, uel uitanda. ergo lex noua non continet aliqua praecipia, uel prohibitiones exteriorum actuum.

¶ 3. Praet. Omnes exteriores actus pertinere intelliguntur ad manum, sicut interiores actus pertinent ad animum; sed haec ponitur differentia inter nouam legem & ueterem, quod uetus lex cohibet manum, sed lex noua cohibet animum. ergo in lege noua non debent poni prohibitiones, & praecipia exteriorum actuum, sed solum interiorum.

SED CONTRA est, quod per legem nouam efficiuntur homines filii lucis. unde dicitur Ioan. 12. Credite in lucem, ut filii lucis sitis, sed filios lucis decet opera lucis facere, & opera tenebrarum abicere, secundum illud Ephes. 5. Eratis aliquando tenebrae, nunc autem lux in Domino, ut filii lucis ambulat. ergo lex noua quaedam exteriora opera debuit prohibere, & quaedam praecipere.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum est, Principalitas legis nouae, est gratia Spiritus sancti, quae manifestatur in fide per dilectionem operante. hanc autem gratiam consequuntur homines per Dei filium hominem factum, cuius humanitate primò repleuit gratia, & ex inde est ad nos deriuata. unde dicitur Io. 1. Verbum caro factum est. & postea subditur: Plenum gratiae & ueritatis. & infra: De plenitudine eius nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia. unde subditur quod, Gratia & ueritas per Iesum Christum facta est. Et ideo conuenit, ut per aliqua exteriora sensibilia gratia a Verbo incarnato profluens, in nos deducatur: & ex gratia interiori, per quam caro spiritui subditur, exteriora quaedam opera sensibilia producantur. Sicutigitur exteriora opera dupliciter ad gratiam pertinere possunt. Vno modo sicut inducentia aequaliter ad gratiam: & talia sunt opera sacramentorum, quae in noua lege sunt instituta, sicut baptismus, Eucharistia, & alia huiusmodi. Alia uero sunt opera exteriora, quae ex instinctu gratiae producuntur: & in his est quaedam differentia attendenda. Quaedam enim habent necessariam conuenientiam, uel contrarietatem ad interiorem gratiam, quae in fide per dilectionem operante consistit: & huiusmodi exteriora opera sunt praecipia, uel prohibita in lege noua, sicut praecipia est confessio fidei, & prohibita negatio; dicitur enim Matth. decimo. Qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo: qui autem negauerit me coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo. Alia uero sunt opera, quae non habent necessariam contrarietatem, uel conuenientiam ad fidem per dilectionem operantem: & talia opera non sunt in noua lege praecipia, uel prohibita ex ipsa prima legis institutione, sed relicta sunt a legislatore, scilicet Christo, unicuique secundum quod aliquis alicuius curam gerere debet; & sic unicuique liberum est circa talia determinare quid sibi expediat facere, uel uitare; & cuiusque praesidenti circa talia ordinare suis subditis, quid sit in talibus faciendum, uel uitandum.

Vnde etiam quantum ad hoc, dicitur lex Euangelii, lex libertatis: nam lex uetus multa determinabat, & pauca relinquebat hominum libertati determinanda.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod regnum Dei in interioribus actibus consistit principaliter, sed ex consequenti etiam ad regnum Dei pertinent omnia illa, sine quibus interiores actus esse non possunt. Sicut si regnum Dei est interior iustitia, & pax, & gaudium spirituale, necesse est quod omnes exteriores actus

AD PRIMVM ergo dicendum, quod regnum Dei in interioribus actibus consistit principaliter, sed ex consequenti etiam ad regnum Dei pertinent omnia illa, sine quibus interiores actus esse non possunt. Sicut si regnum Dei est interior iustitia, & pax, & gaudium spirituale, necesse est quod omnes exteriores actus

Prima, Secunda S. Thomae. HH. 3 actus

actus, qui repugnant iustitia, aut paci, aut gaudio spiritali, repugnent et regno Dei: & ideo sunt in Evangelio regni prohibendi. illa uero quae indifferentes se habent respectu horum, puta, comedere hos, uel illos cibos, in his non est regnum Dei. unde Apostolus praemittit. Non est regnum Dei cibus & potus.

AD SECUNDVM dicendum, quod secundum Philosopho, in 1. Metaphysicae liber est, qui causa est. ille ergo libere aliquid agit, qui ex seipso agit: quod autem homo agit ex habitu suae naturae conuenienti, ex seipso agit, quia habitus inclinatur in modum naturae. Si uero habitus esset naturae repugnans, homo non ageret secundum quod est ipse, sed secundum aliquam corruptionem sibi superuenientem. Quia igitur gratia Spiritus sancti est sicut interior habitus nobis infusus inclinans non ad recte operandum, facit nos libere operari ea quae conueniunt gratiae, & uitare ea quae gratiae repugnant. Sic igitur lex noua dicitur lex libertatis dupliciter. Vno modo, quia non arctat nos ad faciendam, uel uitandam aliquam, nisi quae de se sunt uel necessariae, uel repugnantia salutis, quae cadunt sub praecipio, uel prohibitione legis. Secundum, quia huiusmodi praecipia, uel prohibitiones facit nos libere implere, in quantum ex interiori instinctu gratiae ea implemus, & propter haec duo lex noua dicitur lex perfectae libertatis, Iacobi. 1.

AD TERTIVM dicendum, quod lex noua prohibendo animum ab inordinatis motibus, oportet etiam quod cohibeat manum ab inordinatis actibus, qui sunt effectus interiorum motuum.

ARTICVLVS II.

Utrum lex noua sufficienter exteriores actus ordinauerit.

Infr. ar. 4. Et quod. 4. art. 13. corp.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur quod lex noua insufficienter exteriores actus ordinauerit. Ad legem enim nouam praecipue pertinere uidetur fides per dilectionem operans, secundum illud ad Gal. 5. In Christo Iesu neque circumcisio aliquid ualet neque praepitium, sed fides quae per dilectionem operatur: sed lex noua explicauit quaedam credenda, quae non erant in ueteri lege explicata, sicut de fide Trin. ergo et debuit superaddere aliqua exteriora opera moralia, quae non erant in ueteri lege determinata.

q. 101. ar. 4. & q. 102. ar. 4.

¶ 2 Praet. In ueteri lege non solum sunt instituta sacramenta, sed etiam aliqua sacra, ut supra dictum est: sed in noua lege etiam sunt instituta aliqua sacramenta, nulla tamen sacra instituta a Deo uidentur, puta, quae pertineant uel ad sanctificationem alicuius templi, uel uasorum, uel etiam ad aliquam solemnitatem celebrandam, ergo lex noua insufficienter exteriores actus ordinauit.

q. 101. ar. 4. & 102. ar. 5. & 6

¶ 3 Praet. In ueteri lege sicut erant quaedam obseruatiae pertinentes ad Dei ministros, ita et erant quaedam obseruatiae pertinentes ad populum, ut supra dictum est, cum de caeremonialibus ueteris legis ageretur, sed in noua lege uidentur aliquae obseruatiae esse datae ministris Dei, ut patet Matth. 10. Nolite possidere aurum neque argentum, neque pecunias in zonis uestris, & caetera, quae ibi sequuntur, & quae dicuntur Luc. 9. & 10. ergo etiam debuerunt aliquae obseruatiae institui in noua lege ad populum fidelium pertinentes.

¶ 4 Praet. In ueteri lege praeter moralia & caeremonialia fuerunt quaedam iudicialia praecipia: sed in lege noua non traduntur aliqua iudicialia praecipia, ergo lex noua insufficienter exteriores actus ordinauit.

SED CONTRA est, quod Dominus dicit Mat. 7. Omnis qui audit uerba mea haec, & facit ea, assimilabitur uiro sapienti qui edificauit domum suam supra petram, sed sapiens aedificator nihil omittit eorum, quae necessaria ad aedificium, ergo in uerbis Christi continentur omnia posita, quae pertinent ad humanam.

Respon. Dicendum, quod sicut dictum est, quod in exterioribus illa solum praecipere debent prohibere, per quae in gratiam introduciuntur, pertinent ad rectum gratiae uitium ex necessitate, quia gratiam ex nobis consequi non possumus, per Christum solum, ideo sacramenta, per quae gratiam consequimur, ipse Dominus instituit per seipsum, scilicet, baptismum, Eucharistiam, orationem, ministrorum nouae legis, institutio Apostolorum instituitur in duos de septuaginta, & penitentiam, & confirmationem etiam instituit per Spiritum sancti missionem, ex eius institutione Apostoli leguntur oleo infirmos unguendo sanasse, ut habetur Marc. 6. quae sunt nouae caeremoniae. Rectus autem gratiae usus est operatio, quae quidem secundum quod sunt de necessitate uirtutis, pertinent ad praecipia moralia, quae in ueteri lege tradebantur, unde quantum ad haec noua super ueterem addere non debuit caeremonia agenda. Determinatio autem praecipiorum in ordine ad cultum Dei, pertinent ad praecipia caeremonialia legis: in ordine uero ad praecipia iudicialia, ut supra dictum est. Et ideo quaedam determinationes non sunt secundum se de necessitate interioris gratiae, in qua lex consistit, idcirco cadunt sub praecipio nouae legis, sed relinquuntur humano arbitrio; quaedam quidem quantum ad subditos, quae scilicet pertinent singulatiim ad quemque: quaedam uero ad praecipia temporalia uel spirituales, quae scilicet pertinent ad unum eorum communem. Sic igitur lex noua nulla alia opera determinare debuit praecipiendo, nisi habendo, nisi sacramenta, & moralia praecipia de se pertinent ad rationem uirtutis, puta, occidendum, non esse furandum, & alia huiusmodi.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod quaedam fidei, sunt supra rationem humanam, unde ad nos non possumus peruenire nisi per gratiam, & ideo praecipia dantur gratiae superueniente oportuit plurimam da explicari. Sed ad opera uirtutum diriguntur rationem naturalem, quae est regula quaedam actionis humanae, ut supra dictum est: & ad haec non oportuit aliqua praecipia dari uel moralia legis praecipia, quae sunt de caeremonialibus.

AD SECUNDVM Dicendum, quod in facis nouae legis datur gratia, quae non est nisi per seipsum, & ideo oportuit quod ab ipso instituerentur, sed in facis non datur aliqua gratia, per quam consecratione templi, uel altaris, uel aliorum huiusmodi, aut etiam in ipsa caeremonia solentur, & ideo quia talia secundum seipsa non continent ad necessitatem interioris gratiae, Dominus fidelibus instituenda reliquit pro arbitrio.

AD TERTIVM Dicendum, quod illa praecipia dedit Apostolis non tanquam caeremonias seruandas, sed tanquam moralia instituta, & intelligi dupliciter. Vno modo, secundum Aristotelem, de consensu Euangelistarum: ut non sint praecipia, sed concessiones. Concessit enim eis ut pergerent ad praedicationis officium sine periculo, & aliis huiusmodi, tanquam habentes per-